

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРАКТИКИ ЖІНОЧОГО ОБРІЗАННЯ

Протягом усього існування людства жінки піддавались різним проявам дискримінації. Не дивлячись на наявні покращення, визнання прав жінок і надання їм спеціального захисту, важко оминути проблему жіночого обрізання, яка зберігає свою актуальність у деяких країнах світу. Особливої актуальності цьому питанню додає факт того, що ця антигуманна традиція продовжує свій розвиток, калічаючи життя молодих дівчат.

Наявні дані свідчать, що кожна 20-та жінка або дівчинка у світі стала жертвою однієї із форм жіночого обрізання. Тобто, внаслідок часткового або повного видалення зовнішніх геніталій. Це щонайменше 200 мільйонів скалічених доль.

Традиція, пов'язана з жіночим обрізанням, знаходить підтримку та поширення в багатьох країнах Африки, Близького Сходу та Азії. Серед основних причин проведення таких операцій, перш за все, релігійні мотиви та переконання, страх невизнання та осуду в соціумі. Старше покоління не хоче позбуватись своїх традицій, змушуючи маленьких дівчат, всупереч бажанню останніх, вдаватися до цієї процедури. В деяких культурах вважається, що це є одним із способів зберегти незайманість дівчини та умовою для укладення шлюбу – так званим обрядом вступу у доросле життя.

Найчастіше обрізання може спричинити серйозні проблеми зі здоров'ям. При цій операції здійснюються уколи, проколи, надрізи, вискоблювання та припікання. Це спричиняє втрату задоволення від інтимних стосунків, інфікування і навіть безпліддя, порушення психологічного стану. Проте, це далеко не повний список проблем, пов'язаних з фізичним та психологічним здоров'ям.

Проведення подібних операцій визнається порушенням прав жінок і дівчат на міжнародному рівні, тому що являє собою крайню форму дискримінації та насильства. Вони порушують їх права на здоров'я, безпеку і фізичну недоторканність, право на свободу від катувань та жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження, а також право на життя в разі, коли ці операції призводять до смерті [1, с. 49].

Щодо міжнародно-правової оцінки цієї проблеми, то увага до питання дискримінації жінок припала на кінець 1980-х рр. Так, у пункті F статті 2 Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 року міститься заклик до всіх держав-учасниць вживати відповідних заходів, включаючи законодавчі, для зміни або скасування чинних законів, постанов, звичаїв і практики, що представляють дискримінацію щодо жінок [2].

Згодом Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок у своїй загальній рекомендації №14 «Обрізання у жінок» 1990 року було сформульовано конкретні рекомендації державам-учасницям уживати відповідні та ефективні заходи для викорінення практики жіночого обрізання. Це, зокрема, збір і поширення університетами, медичними або дошкільними установами основних даних про такі традиції і практики.

У загальній рекомендації №19 «Насильство щодо жінок» від 1992 року Комітет засудив традиційні погляди, включаючи примусові шлюби, вбивства в зв'язку з приданим, обливання кислотою і жіноче обрізання [3].

Пізніше у 1999 році Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок у статті 12 загальної рекомендації № 24 наполегливо рекомендував державам-учасницям прийняти закони, що забороняють операції на жіночих статевих органах, що шкодять їх здоров'ю, і забезпечити ефективне виконання таких законів [4].

Початок XXI століття характеризується активними діями Всесвітньої організації охорони здоров'я у боротьбі з проблемою жіночого обрізання. Підтвердженням цього є резолюція «Нанесення каліцтв жіночим геніталіям» від 24 травня 2008 року. У ній зазначається, що це є порушенням прав дівчат і жінок, включаючи їх право мати найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, у зв'язку з чим держави закликаються до створення або зміцнення служби соціальної та психологічної підтримки і надання допомоги, а також вжиття заходів для поліпшення здоров'я та надання допомоги жінкам і дівчатам, що піддаються такому насильству [5].

Окрім того, це питання стосується сфери охорони дитинства, оскільки частіше за все обрізанню піддаються діти. Так, Комітет з прав дитини у п. 29 Зауваження загального порядку №13 «Право дитини на свободу від всіх форм насильства» зазначає, що калічення жіночих статевих органів належить до категорії шкідливих

практик і розглядається як форма насильства щодо дітей [6].

У 2012 році ООН прийняла резолюцію, маючи на меті позбутися практики понівечення статевих органів, яка забороняє жіноче обрізання. Також, вимагають заборони цієї практики Фонд Організації об'єднаних націй у галузі народонаселення та Дитячий фонд ООН. Щоб привернути увагу всього світу до моторошних цифр та жорстокої практики обрізання, у 2003 році ООН запровадила День боротьби з жіночим обрізанням, який у світі відзначають 6 лютого.

Відтак, питання жіночого обрізання зберігає свою актуальність та потребує уваги, щоб не допустити збільшення кількості жертв. Якщо не залишати цю проблему осторонь та докладати спільних зусиль для боротьби з нею, можна сподіватися, що подібна практика буде повністю викоринена.

Джерела:

1. Сиражудинова С. В. Женское обрезание в Республике Дагестан: социокультурные детерминанты и концептуальный анализ. *Женщина в российском обществе*. 2016. № 2. С. 48–56.
2. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text.
3. Подборка замечаний общего порядка и общих рекомендаций, принятых договорными органами по правам человека ООН от 27.05.2008 года. URL: https://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/docs/8th/hri.gen.1.rev9_ru.pdf.
4. Общая рекомендация № 24 Комитета ООН по ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин. 1999. URL: [https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/General%20recommendation%2025%20\(Russian\).pdf](https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/General%20recommendation%2025%20(Russian).pdf).
5. Резолюція WHA61.16 «Нанесення каліцтв жіночим геніталіям» Всесвітньої організації охорони здоров'я. 2008. URL: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/24516/1/A61_R16-ru.pdf?ua=1&ua=1&ua=1.
6. Замечание общего порядка №13 «Право ребенка на свободу от всех форм насилия». 2011. URL: <http://ssrf.sudrf.ru/wpcontent/uploads/2013/10/GC.13.pdf>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Белозубова О. О.